

**INKOMENS EFFECT RAPPORTAGE
GEMEENTE RIDDERKERK 2014**

Inkomens Effect Rapportage gemeente Ridderkerk 2014

Een onderzoek naar de effecten van het armoedebeleid op de inkomenspositie van minimahuishoudens in de gemeente Ridderkerk.

Colofon

Opdrachtgever

Gemeente Ridderkerk

Datum

September 2014

Auteurs

Tessa Schoot Uiterkamp
Anne-Wil Hak

KWIZ

Stavangerweg 23 - 5
9723 JC Groningen
050 - 5252473
contact@kwiz.nl

Uitgave

Deze publicatie is een uitgave van KWIZ. Het overnemen van cijfers en / of teksten is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld. Niets uit deze publicatie mag worden veeelvoudigd en / of openbaar gemaakt worden in welke vorm dan ook zonder voorafgaande toestemming van KWIZ.

Inhoudsopgave

Inleiding	2
1. Onderzoeksmethodiek	3
1.1. Lokale minimaregelingen	3
1.2. Huishoudens en inkomensgrenzen	5
1.2.1. Inkomsten.....	5
1.2.2. Uitgaven	6
2. De inkomenseffecten.....	7
2.1. Vrije bestedingen	7
2.2. Bijdrage per inkomensgroep.....	8
2.3. Overzicht gemeentelijke inkomensondersteuning	9
3. Conclusies en aanbevelingen	10
3.1. Effect minimabeleid verschilt per huishoudtype	10
3.2. Invoering Participatiewet.....	10
3.3. Aandachtspunten armoedebeleid	11
Bijlage 1. Inkomenseffect tabellen.....	13

Inleiding

Gemeenten vervullen een belangrijke rol bij zowel de preventie als ook de bestrijding van armoede. Zij hebben de zorgplicht om de leefsituatie en het toekomstperspectief van kwetsbare burgers te verbeteren. Met de komst van de Participatiewet wordt het armoedebeleid geïntensiveerd waarbij de individuele situatie van een huishouden centraal staat en categoriale regelingen nagenoeg geheel worden afgeschaft.

Met dit gegeven als achtergrond heeft de gemeente Ridderkerk KWIZ opdracht gegeven een Inkomens Effect Rapportage op te stellen. Het rapport biedt inzicht in de mate waarin het huidige (lokale) armoedebeleid een bijdrage levert aan de financiële positie van minimahuishoudens. De rapportage is mede bedoeld ter ondersteuning van de toekomstige inrichting van het minimabeleid.

Opzet van het onderzoek

Met behulp van landelijke inkomensnormen, landelijke toeslagen en informatie over gemeentelijke regelingen is per huishoudtype het inkomen bepaald. Voor de berekening van het inkomen is gebruikgemaakt van de bedragen en toeslagen van de overheidsbijdragen en de gemeentelijke minimaregelingen. Voor de vaste uitgaven wordt uitgegaan van cijfers van het Nibud. Voor de andere uitgaven is waar mogelijk gebruikgemaakt van lokale tarieven (zoals waterschapsbelasting).

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 wordt de onderzoeksmethodiek voor de rapportage nader toegelicht. Vervolgens worden in hoofdstuk 2 de inkomenseffecten bij een maximaal gebruik van zowel de landelijke als ook de lokale inkomensondersteunende regelingen beschreven. Het afsluitende hoofdstuk 3 bevat een aantal conclusies en aanbevelingen. Tenslotte staan in bijlage 1 de Inkomens effect tabellen die per huishoudtype zijn opgesteld.

1. Onderzoeksmethodiek

In dit hoofdstuk beschrijven we de methodiek om de effecten van het lokale armoedebeleid in 2014 te meten op het inkomen van huishoudens in de gemeente Ridderkerk. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen zes type huishoudens en drie inkomensgrenzen. We starten met een overzicht en een korte toelichting op de verschillende inkomensondersteunende regelingen die de gemeente Ridderkerk kent.

1.1. Lokale minimaregelingen

Het minimabeleid bestaat uit landelijke en gemeentelijke regelingen. Landelijke regelingen zijn de kinderbijslag en de heffingskortingen die worden uitgevoerd door de Belastingdienst zoals heffingskortingen en alleenstaande ouderkortingen.

Daarnaast is er lokaal beleid mogelijk op drie onderdelen:

1. Langdurigheidstoeslag (wettelijk vastgelegd in de WWB);
2. Individuele bijzondere bijstand (wettelijk vastgelegd in de WWB);
3. Minimaregelingen: verschillende bijdrageregelingen, participatiebevorderende regelingen, aanvullende ziektekostenverzekering, kwijtschelding gemeentelijke heffingen.

Het minimabeleid in Ridderkerk richt zich zowel op inkomensondersteuning, schuldhelpverlening als op het voorkomen en bestrijden van sociale uitsluiting. Daarvoor heeft de gemeente een aantal regelingen voor burgers om de lasten van de minimahuishoudens te verlichten en om participatie te bevorderen.

In de volgende tabel is een overzicht van de (lokale) regelingen te zien waar mensen met een laag inkomen in Ridderkerk gebruik van kunnen maken.

Tabel 1.1.1 Beschrijving regelingen minimabeleid gemeente Ridderkerk

Omschrijving	Inkomensgrens	Bedrag
Kwijtschelding lokale heffingen		
Kwijtschelding van gemeentelijke afvalstoffenheffing, rioolafvoerrechten en waterschapsbelasting.	Tot 100 % Wsm of uitsluitend AOW-inkomen.	-
Bijzondere bijstand		
Vergoeding van bijzondere en noodzakelijke extra kosten.	Tot 110 % Wsm	-
Langdurigheidstoeslag		
Extra inkomensondersteuning voor mensen die langdurig minima zijn en geen uitzicht hebben op werk. Bedoeld voor mensen tussen de 21 en 65 jaar.	Minimaal 60 maanden tot 110 % Wsm	Alleenstaande: € 360 per kalenderjaar. Alleenstaande ouder: € 463 per kalenderjaar. Meerpersoons huishouden: € 515 per kalenderjaar.
(Aanvullende) Collectieve zorgverzekering		
In samenwerking met CZ kunnen minima korting krijgen op de basispremie. De premie is inclusief vergoeding voor o.a. fysiotherapie, brillen en lenzen, alternatieve geneeswijzen en tandheelkundige zorg.	Tot 130% Wsm	Tot 110% Wsm: premie van € 112,91 per maand. Tot 130% Wsm: premie van € 122,91 per maand.
Maatschappelijk participatiefonds		
Vergoeding van activiteiten voor volwassenen en kinderen. Kosten voor sportieve, culturele recreatieve en maatschappelijke activiteiten kunnen worden gedeclareerd.	Tot 110 % Wsm	Per kind 4 – 18 jaar: € 200 voor lidmaatschap en € 50 voor bijkomende kosten per kalenderjaar. Per volwassene: € 100 voor activiteiten en € 50 voor bijkomende kosten per kalenderjaar.
Schoolkosten schoolgaande kinderen 4 – 18 jaar		
Vergoeding voor schoolkosten die niet vergoed worden door het Rijk. Als ondersteuning voor ouders van schoolgaande kinderen.	Tot 110 % Wsm	Per kind in het basisonderwijs: € 100. Per kind in het voortgezet onderwijs: € 200. Bedragen per kalenderjaar.
Ondersteuning bij ziekte of handicap		
Regeling voor chronisch zieken en gehandicapten. Vergoeding van een deel van de verplichte eigen bijdrage van de zorgverzekering.	Tot 110 % Wsm	€ 100 per persoon per kalenderjaar.
Computerproject minimakinderen		
Gezinnen met kinderen tussen de 10 en 18 jaar kunnen tussen december 2013 en april 2015 een computer aanvragen. De gemeente heeft een arrangement aan desktop computers ingekocht, met daarbij Windows 7 of 8. Kosten voor een internetverbinding worden niet via dit project vergoed. Er geldt een eigen bijdrage van € 85,-.	Tot 110 % Wsm. Ook huishoudens in een SHV-traject met een inkomen tot 90% van de bijstandsnorm komen in aanmerking.	-

1.2. Huishoudens en inkomensgrenzen

In deze rapportage wordt voor een aantal huishoudtypen de inkomenseffecten berekend. Het gaat om de volgende huishoudens:

- alleenstaande, jonger dan 65 jaar;
- alleenstaande ouder met kinderen (8 en 13 jaar);
- meerpersoonshuishoudens jonger dan 65 jaar, zonder kinderen (twee volwassenen);
- meerpersoonshuishoudens jonger dan 65 jaar, met kinderen (8 en 13 jaar);
- alleenstaande, 65+;
- meerpersoonshuishoudens, 65+ (twee volwassenen).

Voor de weergave van de inkomenseffecten van diverse landelijke en gemeentelijke regelingen wordt uitgegaan van gegevens van 2014.

In de gemeente Ridderkerk is een aantal regelingen toegankelijk voor huishoudens met inkomens tot 100 en 110 procent van het wettelijk sociaal minimum (Wsm). Om een eventueel mogelijke armoedeval te kunnen berekenen, brengen we de inkomenseffecten van de regelingen voor huishoudens met inkomens tot 100, 110 en 120 procent van het sociaal minimum in beeld.

Verder maken we onderscheid tussen kortdurende en langdurige minimahuishoudens. Bij de langdurige minima gaan we er vanuit dat deze vijf jaar of langer een inkomen hebben tot 110 procent Wsm. Dit is gebaseerd op de doelgroep van de langdurigheidstoelage.

1.2.1. Inkomsten

Voor de inkomsten wordt onderscheid gemaakt in landelijke bedragen (informatie afkomstig van de Belastingdienst) en gemeentelijke ondersteuning. We maken onderscheid in:

- netto inkomen;
- landelijke regelingen: heffingskortingen, kinderbijslag, huur- en zorgtoelage en het kindgebonden budget;
- gemeentelijke regelingen:
 - kwijtschelding afvalstoffenheffing, rioolheffing en waterschapsbelastingen;
 - korting wegens aanvullende collectieve ziektekostenverzekering;
 - langdurigheidstoelage;
 - maatschappelijk participatiefonds;
 - schoolkostenvergoeding.

Bijzondere bijstand is niet opgenomen omdat deze vorm van bijstand wordt verstrekt voor noodzakelijke onvermijdbare individuele uitgaven. Daarnaast is ook de tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten niet meegenomen omdat de doelgroep voor deze regeling verspreid is over de verschillende huishoudtypes en daardoor niet duidelijk in beeld gebracht kan worden. Het computerproject voor minimakinderen wordt eveneens niet opgenomen in de begrotingen omdat het een tegemoetkoming in natura betreft. Daarnaast is een dergelijke tegemoetkoming niet te om te zetten in een maandelijks geldbedrag omdat een computer niet elk jaar wordt aangeschaft.

Er wordt vanuit gegaan dat een huishouden gebruikmaakt van alle bovengenoemde regelingen en daarbij de maximale bedragen per regeling ontvangt.

1.2.2. Uitgaven

Inhoudelijk gezien zijn er vier soorten uitgaven te onderscheiden:

- vaste lasten. Dit zijn uitgaven die regelmatig terugkomen. Er ligt meestal een contract aan ten grondslag. Voorbeelden zijn huur¹, energiekosten en verzekeringen²;
- reserveringsuitgaven. Dit zijn uitgaven die niet regelmatig voorkomen en waarvan de hoogte vooraf niet bekend is. Er moet in principe een bedrag voor gereserveerd worden. Voorbeelden zijn kosten voor inventaris en kleding;
- huishoudelijke uitgaven. Dit zijn terugkerende uitgaven aan voeding, kleding, persoonlijke verzorging en dergelijke;
- uitgaven voor vrije bestedingen. Dit zijn uitgaven voor openbaar vervoer, lidmaatschap van een sport of andere vereniging, lidmaatschap bibliotheek, een krant, zakgeld voor kinderen en recreatie.

Voor de uitgaven is waar mogelijk uitgegaan van lokale tarieven. Voorbeelden hiervan zijn de huur, energiekosten, water en de lokale heffingen. De andere bedragen zijn gebaseerd op landelijke berekeningen van het Nibud.

¹ Gebaseerd op de gemiddelde subsidiabele sociale huurprijs van Woonvisie.

² Kosten gas en elektriciteit zijn gebaseerd op tarieven van Essent (stroom en gas 3 jaar zeker), de kosten voor water op de tarieven van Oasen. Heffingskortingen zijn in de maandprijs verrekend. Gegevens over het gemiddelde gebruik per huishoudtype zijn afkomstig van het Nibud.

2. De inkomenseffecten

In dit hoofdstuk worden de effecten van het lokale armoedebeleid op de bestedingsruimte van huishoudens met inkomen tot maximaal 120 procent van het wettelijk sociaal minimum beschreven. In bijlage 1 zijn de hierbij behorende inkomens effect tabellen opgenomen.

2.1. Vrije bestedingen

De volgende tabel geeft per inkomensgroep het bedrag weer dat maandelijks overblijft na alle uitgaven. Hierbij willen we benadrukken dat het gaat om basale uitgaven. Kosten voor bijvoorbeeld roken en huisdieren zijn hier niet bij inbegrepen. Bij het bepalen van de gemeentelijke bijdrage is er vanuit gegaan dat het huishouden van alle gemeentelijke regelingen gebruik maakt.

Tabel 2.1.1 Overzicht vrije bestedingen (in euro's) per huishoudtype naar inkomen

Huishoudtype	100 % Wsm	110 % Wsm	120 % Wsm	> 5 jaar 110 % Wsm
Alleenstaande (jonger dan 65)				
Exclusief gemeente	-145	-116	-34	-116
Inclusief gemeente	-79	-84	-25	-54
Alleenstaande ouder, 2 kinderen				
Exclusief gemeente	-184	132	217	132
Inclusief gemeente	-11	255	226	294
Meerpersoons zonder kinderen				
Exclusief gemeente	-258	-231	-178	-231
Inclusief gemeente	-146	-168	-160	-125
Meerpersoons, 2 kinderen				
Exclusief gemeente	-420	-326	-294	-326
Inclusief gemeente	-216	-171	-276	-128
Alleenstaande (ouder dan 65)				
Exclusief gemeente	-45	17	120	17
Inclusief gemeente	22	48	129	48
Meerpersoons (ouder dan 65)				
Exclusief gemeente	-162	-61	67	-61
Inclusief gemeente	-50	2	86	2

- Ondanks het gemeentelijk beleid komt bijna elk huishouden maandelijks geld tekort. De vaste lasten van de huishoudens en de inflatie zijn de laatste jaren gestegen en drukken daardoor op de uitgaven, die niet door inkomsten worden gecompenseerd.
- Het vrij te besteden bedrag verschilt aanzienlijk tussen de huishoudtypes. Onder huishoudens met een inkomen tot 110 procent van het sociaal minimum zien we bijvoorbeeld dat een meerpersoonshuishouden met twee kinderen elke maand € 171 tekort komt. Terwijl een alleenstaande ouder met twee kinderen maandelijks € 255 vrij te besteden heeft.
- Eenoudergezinnen met twee kinderen met een inkomen van 110 procent of meer hebben het meest te besteden. Dit wordt vooral veroorzaakt door de landelijke heffingskortingen: Een alleenstaande ouder met twee kinderen van 8 en 13 ontvangt minimaal € 145 aan (aanvullende) alleenstaande ouderkorting en minimaal € 131 aan inkomensafhankelijke combinatiekorting bij een inkomen van 110 procent van het sociaal minimum.
- Alleenstaanden onder de 65 jaar, meerpersoonshuishoudens zonder kinderen en meerpersoonshuishoudens met twee kinderen komen ondanks de gemeentelijke regelingen nog steeds een flink bedrag per maand tekort.

- Ondanks hun hogere inkomen, houden huishoudens tot 120 procent Wsm soms minder over dan huishoudens tot 100 procent of 110 procent Wsm. Dit is aan de orde bij huishoudens met kinderen. In paragraaf 2.2 gaan we nader in op het effect van inkomensverhoging.
- De gemeentelijke bijdrage zorgt ervoor dat een aantal huishoudgroepen maandelijks rond kunnen komen. In paragraaf 2.3 gaan we verder in op deze effecten van gemeentelijke inkomensondersteuning.

2.2. Bijdrage per inkomensgroep

Een hoger inkomen kan ten koste gaan van bijvoorbeeld de hoogte van de huur- en zorgtoeslag. Daarnaast kan een huishouden het recht op gemeentelijke inkomensondersteunende regelingen verliezen. De volgende tabel brengt de bijdrage per inkomensgroep voor de verschillende huishoudtypen nader in beeld. Deze tabel laat per huishoudtype zien of het verwerven van extra netto inkomen leidt tot evenredige toename van het totaalinkomen.

Tabel 2.2.1 Vergelijking inkomenspositie in euro's

Huishoudtype	Netto inkomen	Bijdrage Rijk ³	Bijdrage gemeente ⁴	Vershil bijdrage tov 100% Wsm	Totaal inkomen	Vershil tov 100% Wsm	Vershil tov 100% Wsm
Alleenstaande (jonger dan 65)							
100% Wsm	952	298	66		1.316		
110% Wsm	1.047	298	32	-9%	1.377	61	5%
120% Wsm	1.142	285	9	-19%	1.436	120	9%
Alleenstaande ouder, 2 kinderen							
100% Wsm	1.224	480	172		1.876		
110% Wsm	1.346	756	123	35%	2.226	349	19%
120% Wsm	1.469	739	9	-15%	2.217	341	18%
Meerpersoons zonder kinderen (jonger dan 65)							
100% Wsm	1.359	397	112		1.868		
110% Wsm	1.495	354	63	-18%	1.912	44	2%
120% Wsm	1.631	271	18	-31%	1.920	52	3%
Meerpersoons, 2 kinderen							
100% Wsm	1.359	545	204		2.108		
110% Wsm	1.495	587	155	-1%	2.237	129	6%
120% Wsm	1.631	504	18	-30%	2.153	45	2%

Meerpersoonshuishoudens gaan er het minst op vooruit, wanneer hun netto inkomen stijgt. Onder de streep houdt een huishouden met twee kinderen tot 120 procent Wsm nagenoeg evenveel over als een huishouden tot 100 procent. Dit komt omdat zij het recht op een aantal landelijke en gemeentelijke regelingen verliezen. Meerpersoonshuishoudens zonder kinderen houden met een inkomen tot 120 procent Wsm evenveel geld over als datzelfde huishouden met een inkomen tot 110 procent Wsm. De gemeentelijke regelingen en de huurtoeslag zorgen hierbij voor de grootste terugval in het inkomen. De huurtoeslag is minder van invloed voor

³ De bijdrage van het Rijk bestaat uit de huurtoeslag, zorgtoeslag, kindgebonden budget, (aanvullende) alleenstaande ouderkorting en inkomensafhankelijke combinatiekorting.

⁴ De bijdrage van de gemeente bestaat uit het maatschappelijk participatiefonds, de vergoeding van schoolkosten, kwietschelding belastingen en de collectieve zorgverzekering.

eenoudergezinnen en alleenstaanden. Bij deze twee huishoudtypen loopt de huurtoeslag relatief minder terug bij het verwerven van een hoger inkomen. Verder heeft bij een inkomen tot 110 procent Wsm het vervallen van de kwijtschelding van gemeentelijk belastingen en de waterschapslasten de grootste invloed op een minder sterke toename van het inkomen.

2.3. Overzicht gemeentelijke inkomensondersteuning

Wat zijn nu de effecten van het lokale armoedebeleid op de inkomens van de minimahuishoudens? In deze paragraaf meer inzicht hierin. De bedragen die worden gegeven zijn een optelsom van de gemeentelijke minimaregelingen en de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. Daarnaast staat voor elk huishoudtype het effect van deze gemeentelijke bijdrage weergegeven. Dit is de verhouding van de inkomsten die worden verkregen vanuit de gemeentelijke regeling tot de maandelijkse uitgaven van dat huishoudtype.

Tabel 2.3.1 Maandelijks bijdrage gemeentelijke ondersteuning en het effect op de uitgaven

Huishoudtype	100% Wsm	Effect bijdrage	110% Wsm	Effect bijdrage	> 5 jaar 110% Wsm	Effect bijdrage
Alleenstaande (jonger dan 65)	€ 66	5%	€ 32	3%	€ 62	5%
Alleenstaande ouder, 2 kinderen	€ 172	10%	€ 123	7%	€ 162	9%
Meerpersoons zonder kinderen (jonger dan 65)	€ 112	6%	€ 63	4%	€ 106	6%
Meerpersoons, 2 kinderen	€ 204	10%	€ 155	7%	€ 198	9%
Alleenstaande (ouder dan 65)	€ 66	5%	€ 32	3%	€ 32	3%
Meerpersoons (ouder dan 65)	€ 112	6%	€ 63	4%	€ 63	4%

Bovenstaande tabel laat zien dat zowel het bedrag aan gemeentelijke bijdrage per huishouden nogal verschilt, als ook het effect van dit bedrag op het inkomen van deze huishoudtypes. Door de aanspraak op de schoolkostenregeling is het effect van de totale gemeentelijke bijdrage het grootst voor gezinnen met kinderen. Verder wordt ook het verschil in bijdragen tussen huishoudens met een inkomen tot 100 procent Wsm en huishoudens tot 110 procent Wsm helder in beeld gebracht. De belangrijkste reden hiervoor is dat zij geen gebruik kunnen maken van de kwijtschelding van lokale heffingen.

3. Conclusies en aanbevelingen

In de voorgaande hoofdstukken zijn de landelijke en lokale effecten van het huidige armoedebeleid voor huishoudens met lage inkomens in Ridderkerk in beeld gebracht. Daarmee heeft de gemeentelijke organisatie ook inzicht in de gevolgen van mogelijke beleidswijzigingen voor de financiële positie van deze doelgroepen. In dit hoofdstuk sluiten we af door de belangrijkste bevindingen op een rij te zetten.

3.1. Effect minimabeleid verschilt per huishoudtype

Het minimabeleid van de gemeente Ridderkerk werkt in financieel opzicht op verschillende manieren door op de inkomenspositie van minimahuishoudens zoals blijkt uit het onderstaande overzicht.

Alleenstaanden

Ondanks het minimabeleid kunnen alleenstaanden maandelijks niet rondkomen van hun inkomen. Dit geldt zowel voor alleenstaanden tot 100 procent als ook voor alleenstaanden met een inkomen tot 110 procent en 120 procent Wsm. Daarnaast stijgt na werkaanvaarding het inkomen niet evenredig mee.

Alleenstaande ouders

Uit de rapportage blijkt dat alleenstaande ouders met een inkomen boven de bijstandsnorm maandelijks eindigen met een positief saldo. Dit is vooral te danken aan de heffingskortingen waar zij aanspraak op kunnen maken (voorwaarde is wel dat ze werken) en de bijdrage in de schoolkosten en participatiekosten van hun kinderen.

Meerpersoons huishoudens met kinderen

Echtparen met kinderen hebben het minst te spenderen en komen maandelijks geld tekort, ook al maken zij gebruik van het minimabeleid. Deze gezinnen verdienen daarom extra aandacht om te voorkomen dat zij in de schulden raken. De gemeente komt met de regeling schoolkosten en de tegemoetkoming in de participatiekosten gezinnen al tegemoet. Om niet in sociaal isolement te raken is het belangrijk dat gezinnen op de hoogte zijn van deze regelingen.

AOW-huishoudens

Een alleenstaande oudere houdt maandelijks geld over. Meerpersoons 65-plus huishoudens houden geld over wanneer zij op een inkomen boven 100 procent Wsm zitten. Net als de eenoudergezinnen zijn ouderen al jaren een belangrijk speerpunt in het beleid. Het aandachtspunt bij 65-plussers is dat er bij deze groep over het algemeen geen zicht is op inkomensverbetering.

Chronisch zieken en gehandicapten

Chronisch zieken en gehandicapten kunnen het in 2014 financieel zwaar hebben. De chronisch zieken en gehandicapten maken relatief meer kosten dan andere doelgroepen. Een aantal van deze kosten worden vanuit de overheid (bijvoorbeeld belastingaftrek) gedekt. Maar daarmee is niet alles gecompenseerd. Daarnaast kan deze groep gebruikmaken van de gemeentelijke regeling voor chronisch zieken en gehandicapten. Door goed in kaart te brengen wie deze mensen zijn en waar ze al gebruik van maken kan de gemeente deze doelgroep beter ondersteunen. Een groot deel maakt bijvoorbeeld al gebruik van de Wmo. Maar de gehele doelgroep is breder. Doordat leeftijd, problematiek en gezinssituatie onder de doelgroep zeer uiteenloopt, is het lastig om hier generiek beleid te maken. Hier biedt de nieuwe Participatiewet mogelijkheden.

3.2. Invoering Participatiewet

De invoering van de Participatiewet die de Wet werk en bijstand, Wet sociale werkvoorziening en een deel van de Wajong samenvoegt, heeft effect op de inkomens en op het armoedebeleid. Onderstaand een overzicht van de wijzigingen die invloed hebben op de inkomens van huishoudens.

Kostendelersnorm

Wanneer meer mensen in een huishouden wonen, kan men kosten delen en zal een stapeling van uitkeringen beperkt worden. Dit heeft ook te maken met het feit dat een stapeling ervoor kan zorgen dat men in een huis met drie uitkeringen meer binnen krijgt dan een gezin in de straat waar één modaal inkomen binnenkomt. De normen per huishoudtype gaan wel iets omhoog.

Intensivering armoedebeleid

Doel is verruiming van mogelijkheden om gericht te vergoeden van daadwerkelijke gemaakte kosten in een individuele situatie, en tevens om een beperking op te werken voor de mogelijkheden tot het generiek ongericht vergoeden van aannemelijke kosten (categoriale bijstand). Bijzondere bijstand en langdurigheidstoelage moeten maatwerk worden, gericht op de individuele en lokale omstandigheden. Dit betekent voor de gemeenten dat ze individueel moeten gaan bepalen wat een huishouden nodig heeft en dat de categoriale regelingen voor een groot gedeelte worden afgeschaft.

Uitkeringsnorm AOW, ANW, IOAW, IOAZ en TW bij samenwonen

Vanaf 2015 geldt voor een ieder die samenwoont met een of meerdere volwassenen met AOW, IOAZ, IOAW, ANW en TW een lagere norm krijgen.

3.3. Aandachtspunten armoedebeleid

Stapelingeffecten⁵

Voor de meeste mensen zal de koopkracht in 2014 gelijk blijven, en het zijn vooral de hogere inkomens die inleveren. Het huidige beleid en de daarmee gepaard gaande bezuinigingen werken het risico van stapeling in de hand. Eerste gegevens laten zien dat de stapeling tot negatieve effecten leidt voor Wajongers, chronisch zieken, ouderen boven 75 jaar en gezinnen met kinderen.

Gepensioneerden

De groep gepensioneerden is grofweg te verdelen in mensen tussen de 65 en 75 jaar en mensen ouder dan 75 jaar. De koopkracht van ouderen tussen 65 en 75 jaar met aanvullend pensioen staat onder druk omdat naar verwachting veel pensioenfondsen ook in 2014 pensioenen zullen korten. Ouderen boven de 75 jaar hebben hier over het algemeen minder last van omdat zij gemiddeld een lager aanvullend pensioen hebben. Daar staat tegenover dat ouderen boven de 75 jaar relatief veel meer gebruik maken van zorg. Circa 75 procent van deze groep heeft recht op Wtcg⁶, CER⁷ en/of aftrek specifieke zorgkosten. Deze regelingen komen te vervallen. Dat drukt de koopkracht van deze groep. Daarnaast blijkt uit de stapelingsmonitor dat relatief veel huishoudens in deze groep vanaf 2015 te maken met wijzigingen in de langdurige zorg zoals de verhoging van eigen bijdrage in de Wmo huishoudelijke hulp en de decentralisatie van AWBZ persoonlijke verzorging, verpleging en begeleiding.

Gezinnen met kinderen

De koopkracht van gezinnen wordt in 2014 nadelig beïnvloed door maatregelen in de kinderbijslag en het kindgebonden budget. Deze bedragen worden bevroren en de kinderbijslagbedragen voor oudere kinderen worden verlaagd. Uit de Inkomens Effect Rapportage blijkt dat meerpersoonshuishoudens met kinderen niets overhouden aan het einde van de maand. Door de verschillende lastenverzwarende maatregelen wordt het voor deze huishoudens alleen maar moeilijker om rond te komen.

⁵ Rijksbegroting 2014: Bijlage 4 Koopkracht, specifieke inkomenseffecten en stapelingeffecten specifieke groepen.

⁶ Tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten.

⁷ Compensatie eigen risico zorgverzekeringswet.

Chronisch zieken en gehandicapten

De totale groep chronisch zieken en gehandicapten omvat circa 2,95 miljoen huishoudens die recht hebben op Wtcg-tegemoetkoming, CER en/ of fiscale aftrek specifieke zorgkosten. De koopkrachtontwikkeling in 2014 van deze groep wordt voornamelijk bepaald door het vervangen van de Wtcg- tegemoetkoming, CER en fiscale aftrek specifieke zorgkosten door individueel maatwerk van gemeenten. Onder 25 procent van de intramuralen (jonger dan 75, geen Wajong) in deze groep en onder zes procent van de extramuralen (jonger dan 75, geen Wajong) in deze groep kan de komende jaren stapeling optreden.

Alleenstaande ouders in de bijstand

In 2014 is er geen maatregel die deze groep in het bijzonder treft. De koopkrachtontwikkeling van alleenstaande ouders in de bijstand wordt net zoals de koopkracht van andere bijstandsgerechtigden negatief beïnvloed door de afbouw van de dubbele heffingskorting in het referentieminimumloon, al is de afbouw gedurende de kabinetsperiode getemporeerd. Daarnaast krijgt een deel van de alleenstaande ouders die een woning delen te maken met de kostendelersnorm.

Bijlage 1. Inkomenseffect tabellen

In deze bijlage staan de inkomenseffect tabellen. De tabellen geven een overzicht van de maandelijkse inkomsten en uitgaven per type huishouden, bij gebruikmaking van alle landelijke en lokale regelingen. De bedragen die horen bij de huishoudelijke uitgaven en reserveringsuitgaven zijn afkomstig van het Nibud.

Tabel B1.1 Alleenstaande zonder kinderen, jonger dan 65

Categorie	100 % Wsm	110 % Wsm	120 % Wsm	Langdurig 110 % Wsm
Inkomsten				
Netto inkomen	904	970	1.058	970
Vakantietoeslag	48	78	85	78
Heffingskortingen	0	0	0	0
Huurtoeslag	226	226	213	226
Zorgtoeslag	72	72	72	72
Kinderbijslag	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0
Maatschappelijk participatiefonds	13	13	0	13
Schoolkostenvergoeding	0	0	0	0
Langdurigheidstoeslag	0	0	0	30
Totaal inkomsten	1.263	1.358	1.427	1.388
Vaste lasten				
Huur	488	488	488	488
Gas	48	48	48	48
Elektriciteit	46	46	46	46
Water	10	10	10	10
Telefoon, internet, kabel	59	59	59	59
Afvalstoffenheffing	0	16	16	16
Rioolrechten	0	7	7	7
Waterschapslasten	0	12	12	12
Zorgverzekering incl. aanvullend	113	113	123	113
Overige verzekeringen	21	21	21	21
Schoolkosten/ouderbijdrage/BSO	0	0	0	0
Totaal vaste lasten	786	820	830	820
Reserveringsuitgaven	186	186	186	186
Huishoudelijke uitgaven	253	253	253	253
Totaal uitgaven	1.225	1.259	1.269	1.259
Blijft maandelijks over	38	99	158	129
Vrije bestedingen	117	183	183	183
Restant	-79	-84	-25	-54

Tabel B1.2 Alleenstaande ouder, 2 kinderen (8 en 13 jaar)

Categorie	100 % Wsm	110 % Wsm	120 % Wsm	Langdurig 110 % Wsm
Inkomsten				
Netto inkomen	1.162	1.247	1.360	1.247
Vakantietoeslag	62	100	109	100
Heffingskortingen	0	276	290	276
Huurtoeslag	260	260	239	260
Zorgtoeslag	72	72	62	72
Kinderbijslag	169	169	169	169
Kindgebonden budget	148	148	148	148
Maatschappelijk participatiefonds	54	54	0	54
Schoolkostenvergoeding	50	50	0	50
Langdurigheidstoeslag	0	0	0	39
Totaal inkomsten	1.977	2.375	2.377	2.414
Vaste lasten				
Huur	540	540	540	540
Gas	86	86	86	86
Elektriciteit	83	83	83	83
Water	19	19	19	19
Telefoon, internet, kabel	59	59	59	59
Afvalstoffenheffing	0	23	23	23
Rioolrechten	0	7	7	7
Waterschapslasten	0	20	20	20
Zorgverzekering incl. aanvullend	113	113	123	113
Overige verzekeringen	25	25	25	25
Schoolkosten/ouderbijdrage/BSO	40	57	73	57
Totaal vaste lasten	965	1.031	1.057	1.031
Reserveringsuitgaven	280	280	280	280
Huishoudelijke uitgaven	506	506	506	506
Totaal uitgaven	1.751	1.817	1.843	1.817
Blijft maandelijks over	226	558	533	597
Vrije bestedingen	237	303	307	303
Restant	-11	255	226	294

Tabel B1.3 Meerpersoonshuishouden zonder kinderen, jonger dan 65

Categorie	100 % Wsm	110 % Wsm	120 % Wsm	Langdurig 110 % Wsm
Inkomsten				
Netto inkomen	1.291	1.384	1.510	1.384
Vakantietoeslag	68	111	121	111
Heffingskortingen	0	0	0	0
Huurtoeslag	260	230	169	230
Zorgtoeslag	137	124	102	124
Kinderbijslag	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0
Maatschappelijk participatiefonds	25	25	0	25
Schoolkostenvergoeding	0	0	0	0
Langdurigheidstoeslag	0	0	0	43
Totaal inkomsten	1.781	1.874	1.902	1.917
Vaste lasten				
Huur	540	540	540	540
Gas	70	70	70	70
Elektriciteit	69	69	69	69
Water	15	15	15	15
Telefoon, internet, kabel	59	59	59	59
Afvalstoffenheffing	0	23	23	23
Rioolrechten	0	7	7	7
Waterschapslasten	0	20	20	20
Zorgverzekering incl. aanvullend	226	226	246	226
Overige verzekeringen	33	33	33	33
Schoolkosten/ouderbijdrage/BSO	0	0	0	0
Totaal vaste lasten	1.012	1.061	1.081	1.061
Reserveringsuitgaven	287	287	287	287
Huishoudelijke uitgaven	457	457	457	457
Totaal uitgaven	1.756	1.805	1.825	1.805
Blijft maandelijks over	25	69	77	112
Vrije bestedingen	171	237	237	237
Restant	-146	-168	-160	-125

Tabel B1.4 Meerpersoonshuishouden, 2 kinderen (8 en 13 jaar)

Categorie	100 % Wsm	110 % Wsm	120 % Wsm	Langdurig 110 % Wsm
Inkomsten				
Netto inkomen	1.291	1.384	1.510	1.384
Vakantietoeslag	68	111	121	111
Heffingskortingen	0	85	85	85
Huurtoeslag	260	230	169	230
Zorgtoeslag	137	124	102	124
Kinderbijslag	169	169	169	169
Kindgebonden budget	148	148	148	148
Maatschappelijk participatiefonds	67	67	0	67
Schoolkostenvergoeding	50	50	0	50
Langdurigheidstoeslag	0	0	0	43
Totaal inkomsten	2.189	2.368	2.304	2.411
Vaste lasten				
Huur	540	540	540	540
Gas	92	92	92	92
Elektriciteit	91	91	91	91
Water	22	22	22	22
Telefoon, internet, kabel	59	59	59	59
Afvalstoffenheffing	0	23	23	23
Rioolrechten	0	7	7	7
Waterschapslasten	0	20	20	20
Zorgverzekering incl. aanvullend	226	226	246	226
Overige verzekeringen	33	33	33	33
Schoolkosten/ouderbijdrage/BSO	42	60	78	60
Totaal vaste lasten	1.105	1.171	1.210	1.171
Reserveringsuitgaven	378	378	378	378
Huishoudelijke uitgaven	631	631	631	631
Totaal uitgaven	2.114	2.180	2.219	2.180
Blijft maandelijks over	76	187	85	230
Vrije bestedingen	292	358	361	358
Restant	-216	-171	-276	-128

Tabel B1.5 Alleenstaande, ouder dan 65

Categorie	100 % Wsm	110 % Wsm	120 % Wsm	Langdurig 110 % Wsm
Inkomsten				
Netto inkomen	991	1.063	1.160	1.063
Vakantietoeslag	53	85	93	85
Heffingskortingen	0	0	0	0
Huurtoeslag	228	228	228	228
Zorgtoeslag	72	72	72	72
Kinderbijslag	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0
Maatschappelijk participatiefonds	13	13	0	13
Schoonkostenvergoeding	0	0	0	0
Langdurigheidstoeslag	0	0	0	0
Totaal inkomsten	1.357	1.461	1.553	1.461
Vaste lasten				
Huur	488	488	488	488
Gas	60	60	60	60
Elektriciteit	58	58	58	58
Water	10	10	10	10
Telefoon, internet, kabel	59	59	59	59
Afvalstoffenheffing	0	16	16	16
Rioolrechten	0	7	7	7
Waterschapslasten	0	12	12	12
Zorgverzekering incl. aanvullend	113	113	123	113
Overige verzekeringen	14	14	14	14
Schoonkosten/ouderbijdrage/BSO	0	0	0	0
Totaal vaste lasten	802	836	846	836
Reserveringsuitgaven	186	186	186	186
Huishoudelijke uitgaven	230	230	230	230
Totaal uitgaven	1.218	1.252	1.262	1.252
Blijft maandelijks over	139	208	290	208
Vrije bestedingen	117	160	161	160
Restant	22	48	129	48

Tabel B1.6 Meerpersoonshuishouden, ouder dan 65

Categorie	100 % Wsm	110 % Wsm	120 % Wsm	Langdurig 110 % Wsm
Inkomsten				
Netto inkomen	1.365	1.464	1.597	1.464
Vakantietoeslag	72	117	128	117
Heffingskortingen	0	0	0	0
Huurtoeslag	264	264	264	264
Zorgtoeslag	137	137	123	137
Kinderbijslag	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0
Maatschappelijk participatiefonds	25	25	0	25
Schoonkostenvergoeding	0	0	0	0
Langdurigheidstoeslag	0	0	0	0
Totaal inkomsten	1.863	2.007	2.111	2.007
Vaste lasten				
Huur	540	540	540	540
Gas	88	88	88	88
Elektriciteit	86	86	86	86
Water	15	15	15	15
Telefoon, internet, kabel	59	59	59	59
Afvalstoffenheffing	0	23	23	23
Rioolrechten	0	7	7	7
Waterschapslasten	0	20	20	20
Zorgverzekering incl. aanvullend	226	226	246	226
Overige verzekeringen	17	17	17	17
Schoonkosten/ouderbijdrage/BSO	0	0	0	0
Totaal vaste lasten	1.031	1.080	1.100	1.080
Reserveringsuitgaven	287	287	287	287
Huishoudelijke uitgaven	424	424	424	424
Totaal uitgaven	1.742	1.791	1.811	1.791
Blijft maandelijks over	121	216	301	216
Vrije bestedingen	171	214	215	214
Restant	-50	2	86	2